

АЛЕКСЕЄВСЬКІ КРАЄЗНАВЧІ ЧИТАННЯ

Матеріали
науково-практичної конференції,
присвяченої 135-річчю
від дня народження
професора Й.І. Танатара

Мелітополь - 2016

Запорізька обласна державна адміністрація
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Мелітопольське національно-культурне караїмське товариство «Джамаат»
Громадська організація «Спілка краєзнавців Мелітопольщини»
Мелітопольський відділ Географічного товариства України

АЛЕКСЄЄВСЬКІ КРАЄЗНАВЧІ ЧИТАННЯ

Матеріали науково-практичної конференції,
присвяченої 135 –річчю від дня народження
професора Й.І. Танатара

Мелітополь - 2016

УДК 908 (477.64) (06)
ББК 26.891 (4Укр - 4Зап- 2Мел) я 5
А 47

Рекомендовано до друку Вченою радою природничо-географічного факультету від 26.08.2016 р. протокол №1

Редакційна колегія:

Молодиченко В.В. – ректор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор філософських наук, професор

Арабаджи О.С. – проректор із заочно-дистанційної форми навчання Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, кандидат географічних наук, доцент

Даценко Л.М. – декан природничо-географічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор геологічних наук, професор

Левада О.М. – кандидат географічних наук, доцент кафедри туризму, соціально-економічної географії та краєзнавства Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Резнік В.І. – голова громадської організації «Спілка краєзнавців Мелітопольщини»

А 47   **Алексєєвські краєзнавчі читання:** Матеріали наук.-практ. конф., присвяченої 135-річчю від дня народження професора Й.І. Танатара / Відп. ред. О.С. Арабаджи. – Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. – 142 с.

ISBN 978-617-7346-49-3

Конференція присвячена 135-річчю від дня народження видатного вченого та педагога, засновника відомої в світі рудної школи, першовідкривача жовтоводських уранових руд, дослідника криворізьких родовищ залізних руд, доктора геологічних наук, професора Йосипа Ісааковича Танатара. До збірки включені спогади рідних та колег про славетного мелітопольця, матеріали, присвячені історичній спадщині краю, суспільно-географічному аналізу, геологічним та рекреаційно-туристичним дослідженням, екологічним та природоохоронним проблемам регіону та краєзнавчому вихованню молоді.

Всі матеріали подано у авторській редакції. Відповідальність за підбір і виклад фактів у статтях несуть самі автори. Висловлені в статтях думки не обов'язково збігаються з точкою зору редакційної колегії.

ISBN 978-617-7346-49-3

УДК 908 (477.64) (06)
ББК 26.891 (4Укр - 4Зап- 2Мел) я 5
© Автори матеріалів, 2016

ЗМІСТ

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ Й.І. ТАНАТАРА

<i>Екатерина Танатар</i> Tanatar Melitopolensi (Йосиф Танатар из Мелитополя).....	6
<i>Ганна Швидько</i> Вітчизняне і міжнародне інтелектуальне коло спілкування професора Йосипа Ісааковича Танатара.....	17
<i>Владимир Баранов</i> Палеодюны Северного Приазовья – как источники железной руды и каменного материала для изготовления культовых сооружений.....	21
<i>Світлана Новгородська</i> Комплекс речей Йосипа Ісааковича Танатара в колекції Мелітопольського міського краєзнавчого музею	25

ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА МЕЛІТОПОЛЬЩИНИ

<i>Александр Алексеев</i> Садовод Бердянского образцового степного лесничества	28
<i>Виктор Исмаилов</i> Медовые россыпи самоцветов	31
<i>Ганна Калашишникова</i> Павло Ловецький – видатна постать Запорізького краю.....	34
<i>Владимир Резник, Светлана Себастьянская</i> Гидрологическая, медицинская и санитарно-гигиеническая характеристика водолечения в Северной Таврии XIX века	38
<i>Татьяна Савина</i> Дорога труда и радости.....	42
<i>Валентина Тимашова</i> Профессор Нина Абелевна Войлошникова - сподвижниця географического образования в г. Мелитополе.....	45

СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Олена Арабаджи</i> Міжкультурна інтеграція Мелітополя як чинник перспективного розвитку міста.....	50
<i>Михайло Момот, Олена Арабаджи</i> Проблеми націєтворення в умовах сучасного українського суспільства	52
<i>Анатасія Кондратенко</i> Територіально-галузева структура інвестицій в економіку Запорізької області.....	54
<i>Ольга Левада, Ірина Боговін</i> Основні тенденції ринку праці в м. Мелітополь.....	56
<i>Михайло Сажисв</i> Соціально-культурні аспекти національної політики України.....	59
<i>Михайло Сажисв, Ганна Денисова</i> Ключова проблема тіньової економіки в Україні	63

Тетяна Терещенко Проблеми та перспективи сталого розвитку Покровського району Дніпропетровської області	67
Ірина Донець, Миколай Стецишин, Даріна Хомотюк Роль краєзнавства у вихованні молоді.....	69
Надія Хавер Самореалізація та розвиток особистості учня шляхом використання потенціалу краєзнавства Херсонської області	71

РЕГІОНАЛЬНИЙ ГЕОГРАФО-ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Наталія Барабоха, Олексій Барабоха Природно-заповідний фонд міста Мелітополя: минуле, сьогодення, майбутнє.....	74
Володимир Воровка, Віктор Демченко Стратегія природничих наукових досліджень в межах Українського Приазов'я.....	76
Світлана Гришко Ландшафтна структура Радивонівського лісового масиву	79
Валерія Зав'ялова, Юлія Іваненко Екологічні проблеми ґрунтів м. Мелітополь і Мелітопольського району	83
Катерина Малініна Український заповідник – Хомутівський степ	86
Левон Ордян, Дарина Оболенська, Оксана Яременко Оцінка рівня забруднення поверхневих і підземних вод Херсонської області.....	88
Маргарита Підгайна Еколого-геологічна обстановка Херсонської області	90
Лариса Прохорова, Анастасія Гайдук Парк як важливий архітектурно-ландшафтний комплекс в межах урболандшафта (на прикладі Центрального міського парку м.Мелітополь).....	95
Лариса Прохорова, Вікторія Усольцева Вплив полезахисних лісосмуг на інтенсивність дефляційних процесів (на прикладі Мелітопольського району)	98
Геннадій Тамбовцев, Юлія Довженко Экологическая оценка территории в районной планировке и ее значение.....	100
Маргарита Янєва Еколого-біологічна характеристика популяції судака Каховського водосховища.....	103

ГЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МЕТОДИКА

Людмила Даценко, Тетяна Зав'ялова Тектонічна будова Мелітопольського району.....	107
Ганна Денисова, Лариса Прохорова Аналіз геоекологічного стану берегової зони Азовського моря в районі міста Генічеськ	109
Олександр Поляшов, Анастасія Клименко Фракціонний аналіз пляжевих отложений в устьє реки Берда.....	111
Лариса Прохорова Деякі факти до історичного нарису щодо формування морської геології в Україні (кінець 19- середина 20 сторіччя)	114
Лариса Прохорова, Катерина Неберекутіна Геолого-екологічний стан Сергіївського залізорудного родовища (Приазовського району)	116
Юрій Хоменко, Алена Мунтян Экспресс-оценка количественного содержания минералов в россыпных отложениях.....	119

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ*Ірина Арсененко*

Мотиваційні аспекти організації екскурсійної діяльності в Запорізькому регіоні 121

Олег Байтеряков, Дмитро Передрій

Розподіл рекреаційних погод курорту Кирилівка в 2011-2015 рр. 124

Тетяна Сапун

Фізико-хімічна характеристика родовища лікувальних грязей озера Велике 128

Олеся Топалова, Владислав Гончаров

Перспективи розвитку адаптивного туризму в національних природних парках України 131

Юрій Хоменко, Александр Поляшов

Геологические факторы как основа формирования туристской мотивации 134

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ 138

прожиткового мінімуму для працездатних осіб установленого законом. Оплата цих ваучерів здійснюється з Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Підвищення рівня зайнятості населення в регіоні, як і в цілому в країні, передбачає вирішення наступних проблем:

- створення нових робочих місць, цей процес обумовлений економічним

зростанням, оптимізацією виробництва, що можливо за рахунок залучення в регіон інвестицій;

- більш широко залучати незайняте населення до участі у громадських роботах. Для цього слід переглянути саму систему створення вакансій тимчасового характеру, їх сферу використання, удосконалити механізми фінансування;

- продовжити практику професійного перенавчання та підвищення кваліфікації.

Список використаних джерел:

1. Богиня Д. П. Основи економіки праці: навч. посібник. - 2-ге вид./ Д. П. Богиня, О. А. Грішова. -К.: Знання-Прес, 2001. – 313 с.
2. Офіційний сайт Головного управління статистики у Запорізькій області [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Запорізького регіонального центру зайнятості [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/zap/control/uk/index>.

Михайло Сажнів
м.Мелітополь

СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Сучасний стан, в якому опинилась Україна є наслідком не лише відмови від ядерної зброї, методичного руйнування армії, корупції в усіх сферах життя в тому числі в виконавчих, судових та законодавчих, але й в тотальній зневірі й відсутності верховенства нормальних людських цінностей, у відокремленні кожного з членів суспільства, створенні фактично феодально-колоніальної системи. Зараз йде поступова відбудова силових систем, надважка боротьба з корупцією, та формування прозорості у відношеннях людей. Суспільство спирається цілком очікувано, але поступово ці зміни входять в наше життя: десь дуже помітно, а десь навіть відступаючи під спротивом системи.

Дуже важливо підкреслити що по цей день в Україні немає сталого демократичного суспільства яке переважно й формує належні запити до влади та громади. В своїй більшості українці все ще відчувають себе в тоталітарній системі існування, а демократія часто сприймається як своєрідна гра. І що найгірше люди дозволяють собі

«двомислення», під маніпулятивним впливом російської пропаганди, протиставляючи свої одномоментні відчуття загальним інтересам суспільства. Люди легко піддаються на маніпуляції і, як це можна охарактеризувати, «мають коротку пам'ять» не сприймаючи свій власний досвід як факт, підмішуючи його спотвореними образами пропаганди. Таким чином навіть стале дотримання демократичного закону, в суспільстві зневіри може бути спотворено пропагандистами й представлено як обмеження свободи. Лише загальне розуміння та сприйняття принципів існування в демократичному суспільстві, дадуть можливість на компетентному, а не емоційному рівні, сприймати усі заклики маніпулятивних джерел, й просто відкидати їх як неналежну інформацію, що не відповідає дійсності.

Ми хочемо поставити одне питання, яке є кореневим у всіх проблемах які руйнували нас довгі роки, й навіть зараз деструктивні сили мають сподівання продовжувати далі, ніби нічого не сталось. Чому так сталось? Чому ми стали закривати очі на відверто

недбале ставлення до себе начальників та членів соціальних служб? Чому ми не зважали на усі негативні дії які руйнували наше з вами життя? Тобто як так сталося що на 2014 ми фактично не мали армії, позитивно сприймали корупційні елементи в суспільстві, не боролись за власні права легальними методами, замість цього шукали «знайомих», патріотизм в Україні пропагувався лише російський, навіть, що є дуже негативним симптомом, останні роки почали нормально сприймати «двомислення»?

Весь цей час ми були відокремлені від кореневої проблеми, її заговорювали риторикою, казали про її неважливість по відношенню до інших проблем, але як тільки ми починали діяти то починався зовнішній тиск, який відразу демонстрував подвійну мораль по відношенню до цього питання. Кореневим питанням є: як так сталося що у своїй державі ми не маємо можливості відстоювати свої інтереси, свою державність, культуру та мову, ті елементи які є головними елементами існування держави? Ще раз підкреслимо: саме це стало фундаментом для утворення офіційних умов військової агресії РФ.

Наша проблема до того була вже проговорена багато разів: відсутність цілісного сприйняття мовної політики, власний повноцінний національний медіа ресурс, подрібненість суспільства на низовому рівні. Про це де-юре говорили, протягом всього періоду існування України, але де-факто, ми продовжували бути в стані колоніальної території. Більшість ресурсів була укорінена за колишнім зразком СРСР – усі важливі важелі так чи інакше проходили через Москву. Закони трактувались так, як це було потрібно метрополії. В кожному випадку питання щодо дотримання мовного закону переводили в безсоромну демагогію.

Колоніальний статус окупації України російською владою в 20 сторіччі призвів до того, що навіть після набуття незалежності, Україна не позбулась колоніально-метропольного відношення. Українська мова, культура, державність були визнані світом, стали офіційно національними рисами, але ступінь їх використання в побуті, в ЗМІ, в сфері ділових відносин багаторазово поступалась російській, мові національних

меншин, здавалось би. Причина цьому лежить на поверхні й кожен громадянин її розуміє – російська влада відстоює свої інтереси, а створене роками окупаційної політики лояльного лоббі в самій Україні, перетворювало демократичні механізми врегулювання політики менших мов в агресивно-політичне питання, яке й було використано в 2014 році як один, чи не головний привід для війни проти України.

Не лише на всіх рівнях була закладена ідеологема, не лише кожне підконтрольне Москві ЗМІ методично працювало над створенням атмосфери ненависті по відношенню до України та усього що не відповідає інтересам «російськомовних», а навіть сам Президент РФ, В.Путін неодноразово наголошував на застосуванні «усіх методів, включно з військовою силою, для захисту російськомовних» [10, 5]. Тобто була утворена правова колізія згідно з якою визнавалось припустимим використання військової сили будь де, якщо там розмовляють російською. Це питання залишалось малозначущим лише до того моменту, відколи отримало потенційну загрозу національної безпеки у кожній країні світу де є люди, що спілкуються в побуті російською. Для України ця загроза вже не була потенційною, РФ розпочала війну, вперше з 1945 року запусивши військовий перерозподіл території в Європі.

Для РФ саме мова офіційно стала «casus belli». А приводом в Україні стало утворене проросійське лоббі та простимульований російський мовний простір. Як відомо найбільша загроза лежить саме для територій де поширене використання російської, саме ці території були заявлені першими що мали підлягати окупації.

Щоб зрозуміти особливості територіального розповсюдження в Україні російської, як мови національних меншин або як мови метрополії, необхідно розглянути причинно-наслідкові зв'язки які призвели до сучасного стану. Підкреслимо, взагалі русифікація як механізм утворення імперії це поширений інструмент, який стосується не лише для російської а й будь якої іншої мови колоніально-імперського періоду розвитку людства. Втім Російська Імперія завжди була найбільшою сухопутною імперією світу і русифікація призводила не лише до

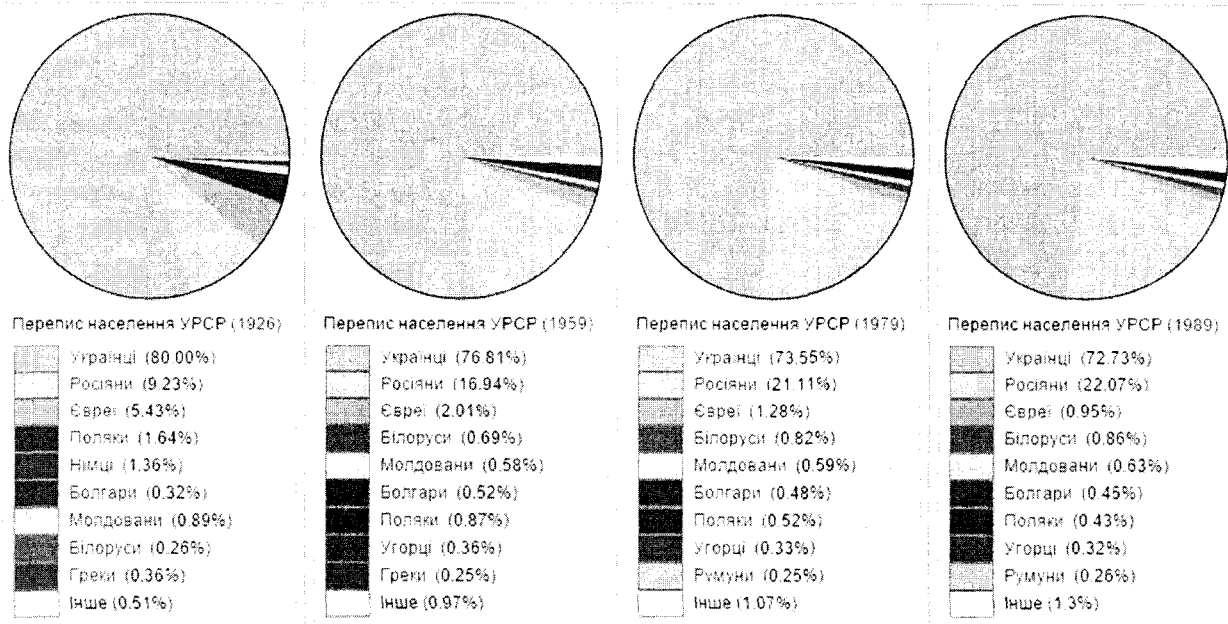
імплементації російської культури, а й до фактично винищення інших культур. Наприклад повна асиміляція малих народів воль, їжорцев, тверських карелов [6]. Це в рамках Російської Імперії чи СРСР як її продовжувача сприймається в досить спокійному руслі, як би не агресивне впровадження російської в сталі національні культури, зокрема українську, та ряд заходів направлених на знищення української ідентичності що проводились паралельно з мовною політикою.

Радянський варіант русифікації фактично набув характер етноциду, який хоча й був

прихований за ідеологію «рівності народів», але широко застосовував репресивні методи, дегуманізацію носіїв, методи геноциду для створення лояльного відношення до Москви. Сукупність цілого ряду факторів проміж яких й голодомор, й сталінські репресії, й депортації, які протягом всього 20-го сторіччя так і зараз світова думка називає саме етноцидом [4].

Наслідком цього стало збільшення долі людей що були або визнавали себе росіянами з 9% в 1926 році до 22 % в 1989. Діаграма змін представлена у вікіпедії [7]:

Зміна національного складу УРСР в 1926–1989 роках

Як ми бачимо процес відбувався в першу чергу шляхом знищення ідентичності, та дуже часто фізичного знищення саме українців, та євреїв в Україні. Це і голодомор, й надзвичайно жорстоке знищення людей силами НКВД/КДБ [3]

Ось що про це каже Орест Субтельний: «Інший метод, що його використовував режим для проведення русифікації на Україні, полягав у заохоченні переселення сюди росіян і виселенні українців» [11].

Засобами знищення культурної та мовної ідентичності були церкви Московського Патріархату та Радянська Армія: «Окремими засобами русифікації були Російська православна церква, служителям котрої заборонялося проповідувати українською, та російська армія, де шляхом приниження (т.зв.

«дідовщини») національної гідності підвищували російську культуру.» [8].

«В результаті проведення данної політики соціальний престиж українського мови різко знизилася, а російського, — навпаки, підвищився. Так, українські емігранти на Заході свідетельствували, що використання українського мови освітнім громадянином сприймалося не просто як моветон, а як проявление націоналізму, акт політичного неповиновения. Україномовний респондент розповідав, як вимушений був змінити мову на російську при ухаживанні за дівчиною-київлянкою, даби не прослыть «деревенским чурбаном» [1].

Сукупність дій по відношенню до менших підкорених країн призвели в кінці

кінців до формування широкого кола людей які набагато вільніше почувались в російськомовному середовищі ніж в україномовному. Вони призвели зокрема до ситуації коли кількість підручників виданих на російській мові стала переважною, й це утворювало сильне лоббі серед освічених людей які звикли отримувати знання найбільш зручною мовою, й вважати це нормою, не бачити загрози для національної свідомості. Ці механізми протягом радянського періоду існування України були направлені на нігелізацію української мови, української культури та української свідомості взагалі [9]. І звісно що отримання незалежності не могло критично змінити ситуацію. Хоча фактично з 1991 року український мовно-культурний простір опинився в загрозовому для існування держави стані. Його відродження та нормалізація проводились з великим спротивом в першу чергу зовнішнім московським інтересам. Це, наприклад, дало можливість вести агресивну демагогію про «не існування України», одночасно знищуючи будь які намагання України нормалізувати ситуацію, під приводом «захисту інтересів російськомовних». Ситуація була б кумедною для кожного громадянина України який просто не розумів цього «приводу для захисту», як би не культура ненависті в російських ЗМІ та в Інтернет просторі, знущання та вбивства людей що спілкуються українською, й поспіль військове вторгнення в Крим та на Східні частини Луганської й Донецької областей

До речі, як відомо, не зважаючи на усї утиснення, країни в колишньому СРСР мали відносну мовну свободу, але коли процес розпаду був вже очевидно незворотний, протягом року в 1989-1990 приймається спочатку Постанова ЦК КПРС Про російську мову як єдину офіційну загальнодержавну мову в Радянському Союзі, а потім й Закон про мови який закріплює за російською мовою статус офіційної на всій території Радянського Союзу. [2] Що в черговий раз підкреслює важливість чіткого формулювання російської мови в Україні як мови народної меншості, яка не має й жодним чином не матиме, більших привілеїв ніж має зараз. Російська мова – як протягом

20 сторіччя так і зараз була інструментом агресії, а незаконно толерантне відношення до неї, та її подальше розповсюдження призвели до утворення офіційних приводів російської агресії. Тобто просто законне, врівноважене дотримання мовної політики є стратегічною ціллю України по недопущенню агресії РФ в майбутньому.

Низка дій російської влади в радянські часи, направлена на знищення ідентичності українців, як то боротьба з українською мовою, заміна власної культурної спадщини на російську, знищення інтелектуалів, діячів культури та мистецтва, руйнування культурних споруд, маргіналізація рідної культури взагалі, етногенез у вигляді голодомору, руйнуючої політики та пропаганди, депортацій та підселення німісцевих і часто маргіналізованих верств населення в Україну. Все це сприяло загальному погіршенню суспільних взаємовідносин між людьми в Україні.

Сукупність усіх заходів не могла не вплинути на сучасну пост-радянську Україну й не зважаючи на офіційно незалежний стан, де факто залишити Україну повністю в сфері впливу метрополії. Яка зараз на усіх можливих фронтах веде війну проти українців. Питання, ідентичності українців, використання державної мови та дотримання законодавства України щодо мов, це один з елементів стратегічної безпеки України, захист якого необхідний задля запобігання подальшим заходам РФ по мотивації населення на протиправні дії задля утворення приводів військової агресії під гаслом «захисту російськомовних».

Взагалі наявне законодавство в Україні дуже чітко трактує та регламентує мовний простір, обумовлює специфіку та вимоги, але його не дотримання та спотворене трактування пропагандистами, утворюють загрозу саме для російськомовних що на емоційному рівні не вважають себе носіями української мови. Жодним чином російська не має відрізнитись від інших мов в Україні. Мати офіційний статус може лише державна мова. Інші – знаходиться та використовуватись в рамках міжнародного законодавства щодо малих мов. Це є однією з стратегічних цілей по збереженню безпеки в країні.

Список джерел

1. Jacob Ornstein. Soviet Language Policy: Theory and Practice//The Slavic and East European Journal. — Vol. 3. — No. 1 (Spring 1959). — P. 13-14, 23 (n. 52).
2. Богдан Козярьський. Нищення української мови поневолювачами України // Всеукраїнська правозахисна газета. — 1995. — № 3. — С ??
3. Гонський В. Ще один етап геноциду. Як убивали в'язнів у тюрмах 1941 року [Електронний ресурс] / Володимир Гонський // Українська правда. Історична правда. — 2012. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/09/6/91318/>.
4. Лавер О. Динаміка чисельності східної української діаспори в ХХ столітті та її роль у майбутньому України // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвід. зб. наук. пр. Вип. 12 / Ред. О. Ганжа, С. Кульчицький. — К.: НАНУ Ін-т історії України, 2004. — С. 321 — 344.; Хмара СІ. Етноцид українців в СРСР // Український Вісник. Ч.7—8. — Париж — Торонто — Балтимор: Смолоскип, 1975.
5. Путин снова заявил о защите русскоязычного населения на Украине [Електронний ресурс] // Национальный акцент. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <http://nazaccent.ru/content/12147-putin-snova-zayavil-o-zashite-russkoyazychnogo.html>.
6. Русификация (политика) [Електронний ресурс] // Материал из Википедии — свободной энциклопедии. — 2010. — Режим доступу до ресурсу: [https://ru.wikipedia.org/Русификация_\(политика\)](https://ru.wikipedia.org/Русификация_(политика))
7. Діаграма «Зміна національного складу УРСР в 1926–1989 роках». Русифікація України [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. — 2006. — Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Русифікація_України.
8. Русифікація України [Електронний ресурс] // Оновлена Країна. — 20???. — Режим доступу до ресурсу: http://onovlenakraina.com/blog_view_18.html.
9. Сергійчук О. Мовна ситуація у вищих навчальних закладах УКРАЇНИ (1955 – 1965) / Олена Сергійчук. // Етнічна історія народів Європи. — 2000. — С. 4–7.
10. Совет Федерации разрешил Путину ввести войска на Украину [Електронний ресурс] // lenta.ru. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <https://lenta.ru/news/2014/03/01/sovfed/>.
11. Субтельний О. Русифікація / Орест Субтельний // Історія України / Орест Субтельний. — Київ: Либідь, 1993. — С. 720.

Михайло Сажнев, Анна Денісова
м. Мелітополь

КЛЮЧОВА ПРОБЛЕМА ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Одним з головних елементів успішного існування держави є її економічна безпека. За часів Радянського Союзу поняття «економічної безпеки» мало досить нехарактерне тлумачення й не розглядала громадян як суб'єкт економічної безпеки. Зміна статусу України як вільної держави призвела лише до часткових змін в цьому відношенні, фактично залишивши державний сектор зайнятості в повному командно-адміністративному підпорядкуванні з радянськими механізмами взаємовідносин.

Замість вирішення цих проблем в останні 6 років впроваджувались закони та норми які

закріплювали цей стан й обмежували правові та економічні свободи українців. Тому на сьогоднішній день економіка нашої держави потерпає від низки проблем і однією з найважливіших є тіньова економіка. Явище присутнє в економічних взаємовідносинах кожної країни світу, але воно має маргінальний характер й не розповсюджено широко. В той же час в адміністративній системі Радянського Союзу тіньовою економікою була будь яка економічна діяльність людини поза державою. Підприємництво було заборонено, Союз що декларував «землю селянам, підприємства